

наголошуємо, як повинні проходити симуляційні заняття з визначеної теми, а також вказуємо кількість балів, якими оцінюється виконання даної ролі.

Головною метою, яка ставиться перед такими заняттями, є оволодіння студентами методами аналізу дидактичних ситуацій, що можуть виникнути під час уроку, розвиток навичок приймати швидке рішення, а також оволодіння умінням послідовного рішення. Крім того, симуляційна гра дозволяє вчитися без примусу, одночасно пережити симульовану дійсність, яка піддається змінам.

Дуже цікавим і, на наш погляд, вартим уваги методом, не дуже складним для головного заняття, але таким, що вимагає від студентів підготовчої роботи, є біографічний метод. Він полягає у самостійній підготовці студентами інформації з даної теми шляхом вивчення біографій обраних осіб, що можуть послужити фоном для дослідження окремих явищ, процесів і т.п. Вивчення особистісних рис даної людини, методів її поведінки може використовуватися для формування позитивних якостей у майбутніх учителів.

Отже, ми можемо сказати, що застосування вище представлених методів на практичних заняттях із дидактики техніки сприяє, з одного боку, повнішому і легшому досягненню мети, визначеної у навчальній програмі з цього предмету, а з іншого боку, впливає на ріст активності студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. V.Ziolkowska-Sobecka, Nauczyciel-podstawowe ogniwo reformy "Szkoła Zawodowa" 1999, nr 1, S. 18-22.
2. K.Kruszewski, Gry dydaktyczne // sztuka nauczania pod red. K.Kruszewskiego, Warszawa 1991, S. 164-181.
3. W.Okon, Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej, Warszawa 1995, S. 265-289.
4. M.Frejman, Problemy optymalizacji metodycznego kształcenia nauczycieli pracy-techniki, [w:] Optymalizacja kształcenia i doskonalenia nauczycieli przedmiotów politechnicznych, Szczecin 1992, S. 273-277.

Володимир Пасічник

РЕФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В ШКОЛАХ ПОЛЬЩІ

Тривалий час, починаючи з 1945 року, історична освіта в школі і вищих навчальних закладах Польщі була під постійним контролем партійного апарату ПОРП. Саме ПОРП у своїх освітніх програмах реалізувала заздалегідь визначені напрями громадянського, суспільного і патріотичного виховання підростаючого покоління, підпорядкованих вимогам панівної в той час комуністичної ідеології.

У засобах масової інформації, в наукових та популярних публікаціях, у багатьох художніх та документальних фільмах, театральних виставах формувались у молоді історичні образи минулого ("білі плями", тенденційні оцінки та ін.). Величезний вплив на історичну освіту мала також державна цензура, яка, в свою чергу, підпорядковувалась ПОРП.

Переломною епохою у викладанні історії в школах Польщі можна вважати 80-ті роки. Боротьба "Солідарності" і повернення історичної правди в школу призвели до істотних змін у викладанні цього предмету. Вийшли з друку нові підручники з історії для учнів молодших, середніх та старших класів, які були збагачені новим теоретичним і дидактичним матеріалом.

Це був тільки початок. Ряд реформ, проведених у Польщі протягом останніх десяти років, сприяли корінним змінам у всій системі шкільного історичного виховання та навчання. Без сумніву, сучасна польська історична освіта досягла значних успіхів. Вона стала відкритою і демократичною. Вчитель отримав небачену до цього часу самостійність, що дало йому можливість удосконалювати педагогічну майстерність.

Проте необхідно враховувати, що не завжди сучасна польська школа є вільною від політичного і теологічного тиску з боку різних партій та організацій. Досить часто складні процеси в історії Польщі розглядаються в школах з позиції тільки чорного або білого "кольору", внаслідок чого порушується принцип об'єктивної оцінки подій та фактів. Наприклад, сьогодні, як на це вказують польські вчені та педагоги А.Зеленський, Е.Матерницький та ін., не поодинокі випадки, коли переоцінюється роль армії Крайової і недооцінюється армія Людова в Другій світовій війні. Раніше в історичному курсі переважали здебільшого антинімецькі настрої, сьогодні, не рідко — антиросійські. Така односторонність,

звичайно, не сприяє об'єктивізації процесу розвитку польської історичної шкільної освіти.

Зауважимо, що з 1998 року відповідно до вимог нової реформи освіти польська школа має таку структуру: 6-річна основна неповна середня школа, 3-річний гімназіум і 3-річний профільний ліцей або 2-річна (на вибір) професійна школа.

На 1-му етапі освіти (I-III класи) навчальний предмет "історія" – розкриває відмінність різних культур у давню епоху, вводить учнів у світ традицій, побуту, звичаїв, легенд, міфів і знайомить їх з основними державними і народними символами.

На 2-му етапі (IV-VI класи) історія становить складову частину предмету суспільство й історія. В його рамках учні мають розширити свої знання про навколишній світ, усвідомити зв'язок між окремим і загальним. На цьому етапі учень повинен оволодіти знаннями про коріння польського народу, про найвидатніших діячів в історії Польщі, а також про події, які мають визначальний характер для долі польського народу і держави.

В 5-му класі концентрується увага на причинах утворення держави та на основних принципах існування. На уроках піднімаються такі питання:

- держава, її генезис, організація, мета подальшого розвитку і т.д. (вчителем наводяться різні приклади з детальним розглядом сутності польської держави);
- інститути державної влади в онтогенезі (князь, король, президент);
- парламент (шляхетська демократія, сучасний парламентаризм);
- суд, уряд, місцеве самоврядування, армія та ін.

Одночасно формується світоглядний фундамент учнів під основні поняття патріотизму і громадянства.

В 6-му класі головними в програмі навчання з історії є питання, пов'язані з працею людини в сучасному суспільстві: людина в суспільстві, різні моделі суспільного життя, поділ суспільних функцій, техніка й організація праці та їх ефективність у різні епохи. У виховному плані значна увага звертається на вироблення в учнів позитивного ставлення до праці як основного елементу суспільства і культури.

На 3-му етапі (гімназія) навчання історії відбувається в рамках конкретно визначеного предмету і побудоване на хронологічному принципі. Враховано, що в час попереднього навчання учень вже засвоїв основні елементи польської історії (основні принципи функціонування історичної дійсності). Тому завданням гімназії є вдосконалення синтезу знань, отриманих в попередні роки, і їх об'єднання з новим історичним матеріалом.

На вивчення історії в гімназії визначено по дві години на тиждень протягом трьох років навчання. Це спонукає вчителя у практичній роботі до проведення чіткої селекції програмового матеріалу. Йому необхідно вибрати такий навчальний матеріал, який дозволяє продемонструвати специфіку минулих епох, їх найважливіші проблеми та історичні події. Так, польські вчителі історії, які працюють у гімназіях, в матеріалі, присвяченому періоду між двома світовими війнами, спрямовують свою увагу, в Першу чергу, на такі питання:

- територіальні зміни, які відбулись після закінчення першої світової війни (робота з політичною картою світу того періоду);
- США, роль цієї країни в світі, кризи 20-х років, "велика криза" і новий економічний лад (діяльність у цьому плані президента Ф.Рузвельта);
- тоталітарні системи, їх державні форми, ідеологія і практика (Італія – Мусоліні, Німеччина – Гітлер, СРСР – Сталін);
- Польща – територіальні питання, війна 1920 р., повстання у Шленську, фрагменти конституції, суспільство і господарство (статистичні дані), політичне життя.

Це є мінімум, який може бути також розширений вчителем, якщо для цього буде час.

На 4-му етапі (ліцей, професійна школа) програма передбачає такий поділ програмового матеріалу:

I – для загального профілю навчання.

У цьому варіанті на заняттях з історії відбувається впорядкування знань, здобутих до цього часу, а також їх інтеграція в умовах більш високого інтелектуального рівня учнів. Програма враховує також, крім вивчення базового матеріалу, на розсуд вчителя, використання додаткового матеріалу з певних тем.

Для всіх типів навчальних закладів на цьому етапі є ряд обов'язкових тем:

- держава як заклад суспільного життя;
- форми сучасного суспільного життя;
- праця, її організація й ефективність;
- людина і природне середовище.

2 – для гуманітарного профілю навчання.

В загальних рисах залишаються без змін самі напрями програми. У рамках співпраці вчителя з учнями складається план конкретних самостійних робіт. Такий план передбачає ознайомлення учнів з принципами наукового пізнання, готує їх до вступних екзаменів в обраний вищий навчальний заклад.

Учням, які цікавляться історією як наукою, нова реформа відкриває можливість розширення підготовки в профільному ліцеї. Вчитель на кожному етапі навчання має можливість індивідуальної опіки над учнем, який хотів би отримати більше цікавої для нього інформації з історії, ніж можна дізнатися про те на уроках.

Потрібно також відзначити, що нова освітня реформа відповідає кращим зразкам європейських освітніх систем, успішне проведення якої співпадає з основними напрямами інтеграційної політики польського уряду, пов'язаної зі вступом у 2005 році Польської Республіки до складу Європейського Товариства.

Досвід сусідньої слов'янської держави в реформуванні шкільної історичної освіти є цікавим і корисним для вдосконалення української освіти.